

THEMA A

DE ROL VAN SPORT BINNEN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Verantwoording

Het organiseren van sport in een ontwikkelingsland brengt bijzondere uitdagingen met zich mee. De praktische werkomstandigheden zijn vaak totaal anders en er zijn cultuurverschillen die van invloed zijn op het werk van een sportontwikkelaar. Daar komt bij dat de rol van sport in meer algemene zin een andere betekenis heeft. Het verhoudt zich anders tot gezondheidszorg, onderwijs of werk dan in Nederland. Uit ervaringen is gebleken dat een goede voorbereiding van sportontwikkelaars op deze omstandigheden noodzakelijk is voor het slagen van de uitzending. In dit thema staat de rol van sport binnen ontwikkelingssamenwerking in brede zin centraal.

Concrete doelstellingen

- de rol van sport als doel en middel bij ontwikkelingssamenwerking nader toe te lichten.
- de deelnemer te voorzien in basiskennis over het terrein sport en ontwikkelingssamenwerking door:
 1. aandacht te besteden aan beleid in Nederland en binnen de Verenigde Naties (VN).
 2. een globaal overzicht te verschaffen van Nederlandse organisaties die actief zijn op dit terrein.
- De deelnemer te attenderen op de invloed van cultuurverschillen op de samenwerking met de lokale deelnemers in het sportproject.
- De deelnemer actief voor te bereiden op zijn uitzending door in groepsverband aandacht te besteden aan de specifieke organisatie van waaruit, en opdracht waarmee, de starter weggaat.
- Praktische tips mee te geven voor een effectieve aanpak van de activiteiten in het ontwikkelingsland.
- De deelnemer voor te bereiden op de emotionele uitdaging die komt kijken bij het functioneren als een sportdeskundige in een andere culturele omgeving, in een ontwikkelingsland. En ook op de verschillen die zich zullen voordoen als je als sportdeskundige een man of een vrouw bent.

Subthema 1: Sport in de context van ontwikkelingssamenwerking

Doelstelling

Verdiepen van kennis over sport als onderwerp binnen ontwikkelingssamenwerking.

Achtergrondinformatie

Ontwikkelingssamenwerking

Armoedebestrijding is het hoofddoel van ontwikkelingssamenwerking. De Nederlandse overheid vindt een actieve inzet voor armoedebestrijding onverminderd noodzakelijk. Wereldwijd moeten 1,2 miljard mensen rondkomen van minder dan 1 dollar per dag. Nederland geeft jaarlijks 0,8% BNP aan armoedebestrijding (waarvan 0,1% voor milieu). Daarmee voldoet het als één van de weinige landen aan de internationaal afgesproken norm. De helft van het geld gaat naar Afrika waar de armoede het meest hardnekkig is. In 36 partnerlanden steunt Nederland initiatieven voor beter bestuur, met aandacht voor mensenrechten en een ondernemingsklimaat dat werk en inkomen bevordert. Dat is ook de rode draad bij de Nederlandse inzet op het terrein van onderwijs, HIV/aids, water, milieu en reproductieve gezondheid. Nederland concentreert zich op deze thema's omdat ze bijdragen aan het behalen van de Millenniumdoelen in 2015. De internationale gemeenschap heeft in 2000 acht Millennium ontwikkelingsdoelen opgesteld die moeten leiden tot halvering van de wereldwijde armoede in 2015.

Zie: www.maakhetwaar.nl , www.un.org/millenniumgoals/)

Sport en ontwikkelingssamenwerking in Nederland

Nederland besloot in 1998 om een voortrekkersrol op het gebied van Sport en Ontwikkelingssamenwerking op zich te nemen. In dat jaar verscheen er een gezamenlijke nota van de ministeries van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS), en Ontwikkelingssamenwerking (OS) 'Sport in Ontwikkeling: samenspel scoort'. Omdat de gezamenlijke nota van het ministerie van VWS en OS richting heeft gegeven aan de ontwikkeling op het terrein sport en OS in Nederland, volgen hier een aantal hoofdpunten uit de beleidsnotitie.

Er werd in de notitie 'Sport in Ontwikkeling: samenspel scoort' een gezamenlijk beleidskader benoemd. Uitgangspunt is daarbij dat sport, vooral voor kinderen en jongeren, in belangrijke mate ertoe bijdraagt om structuur in het leven te brengen; sport neemt spanningen weg, draagt bij aan rehabilitatie en vergroot de saamhorigheid ook tussen nationaliteiten en etnische groepen. Sport en spel zijn ondersteunende instrumenten om traumatische ervaringen te kanaliseren.

In het programma staan twee vragen centraal:

1. Hoe kan sport bijdragen aan individuele ontplooiing van mensen?
2. Hoe kan sport bijdragen aan de opbouw van samenlevingen in ontwikkelingslanden?

Het platform bestaat uit ruim dertig organisaties (zie bijlage voor platformleden lijst) die op één of andere manier actief zijn op het gebied van Sport en ontwikkelingssamenwerking in Nederland of in ontwikkelingslanden. Naast de ontwikkelings- en sportorganisaties nemen er ook hoger (sport)onderwijsinstellingen en vertegenwoordigers van overheidsinstanties deel aan het platform.

Op de website www.sportdevelopment.org kun je meer lezen over het programma en het platform. De site bevat ook een projectendatabank met daarin alle Nederlandse organisaties die actief zijn op het gebied van Sport en ontwikkelingssamenwerking en de projecten die zij ondersteunen, een cv-bank voor mensen die werkzaam willen zijn in sport en ontwikkelingssamenwerking, het laatste nieuws en interessante publicaties en een Toolkit Sport for Development met tips & tools, best practices en thema informatie.

Internationale Samenwerking

Ook internationaal staat het thema Sport al enige tijd op de agenda. Iemand die hierin een belangrijke rol heeft gespeeld is de Noorse ex-topschaatser Johann Olav Koss. Als directeur van 'Olympic Aid' nu 'Right to play' genoemd, heeft hij een schare van (ex)topsporters verzameld die zich als ambassadeur inzetten voor de organisatie en veel goed werk doen voor hun eigen land en andere ontwikkelingslanden. De boodschap van Koss is sinds enkele jaren ook doorgedrongen tot de hoogste internationale politieke regionen. Hij bracht tijdens de Olympische Winterspelen van Salt Lake City in 2002 in een rondetafelconferentie kopstukken bij elkaar als VN-secretaris Kofi Annan en Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen Ruud Lubbers. Op 14 augustus 2005 is er in Athene een nieuwe rondetafelconferentie gehouden.

De inspanningen, maar ook de inspanningen van onder andere Score (Zuid-Afrika), NIF (Noorwegen), UK sport, Australian Sports Council en de Commonwealth Games Canada, hebben als gevolg gehad dat diverse VN-organisaties sport als extra speerpunt in hun beleid hebben opgenomen. In 2003 is er in Magglingen (Zwitserland) een Internationale Conferentie over Sport en Ontwikkeling georganiseerd waar voor het eerst de sportsector, overheden, VN-organisaties en de non-government sectoren van over de hele wereld bijeenkwamen.

Deze conferentie heeft het volgende opgeleverd:

- Een gezamenlijke verklaring van alle betrokken organisaties: de zgn. Magglingen declaratie. Deze kan op internet gelezen en ondertekend worden. www.ilo.org/public/english/universitas/download/events/maggldecl.pdf
- De oprichting van een internationale VN 'taskforce'. Het doel van de taskforce is aanwijzen waar VN organen gebruik kunnen maken van sport om ontwikkelingsdoelstellingen te bereiken. De taskforce werd voorgezeten door Carol Bellamy, executive Director van UNICEF en Mr. Adolf Ogi, speciaal adviseur van de secretaris-generaal van de VN op het gebied van sport voor ontwikkeling en vrede. Right To Play vormde het secretariaat van de taskforce.

- Het opstellen van een rapport over de bijdrage die sport kan leveren in het bereiken van de VN-Millennium doelstellingen: 'Sport for Development and Peace (2003): Towards achieving the Millennium Development Goals.' www.sportdevelopment.org bij kennis en info, publicaties.
- Op 3 november 2003 heeft de VN een resolutie aanvaard waarin 2005 tot Internationaal Jaar van Sport en Lichamelijke Opvoeding is uitgeroepen.
- Een aantal Zwitserse organisaties hebben in samenwerking met de UEFA een Internationaal online platform opgericht voor de uitwisseling van informatie en kennis over 'Sport & Development'. Dit krijgt gestalte door middel van de website: www.sportanddev.org.

Ook Nederland wil haar steentje bijdragen aan de samenwerking op internationaal Sport en Ontwikkelingssamenwerking niveau en de verdere ontwikkeling van het thema. Hiertoe hebben NCDO, het Ministerie van VWS en NOC*NSF in 2003 het gezamenlijk initiatief genomen om in Amsterdam de Internationale Expert Meeting 'The Next Step' te organiseren, gericht op het versterken van de experts en het ontwikkelen van internationale bruikbare tools. Er participeerden in totaal 150 deelnemers uit 45 verschillende landen. Verslag: 'Keep the ball rolling' op www.sportdevelopment.org

Ook het platform Sport en Ontwikkeling wil haar steentje bijdragen aan de samenwerking op internationaal niveau en heeft hiertoe ondermeer eind 2003 de Internationale Expert Meeting 'The NextStep' georganiseerd met 150 deelnemers uit 45 verschillende landen.

2005, Het VN Jaar sport en lichamelijke opvoeding

De Verenigde Naties hebben zoals aangegeven het jaar 2005 uitgeroepen tot Internationaal Jaar van Sport en Lichamelijke opvoeding. De VN willen het thema sport en lichamelijke opvoeding wereldwijd in de schijnwerpers zetten, zowel in het rijke westen als in de ontwikkelingslanden. Zij vragen de nationale overheden om de onderwijs- en sportsector in dit speciale jaar extra te ondersteunen en via allerlei activiteiten en evenementen onder de aandacht te brengen bij het publiek.

De VN vragen erkenning van sport als middel om:

- Mensen met een verschillende sociale en culturele achtergrond dichter bij elkaar te brengen en daarmee gemeenschappen hechter te maken.
- Economische en sociale ontwikkeling te bevorderen.

Aan (westerse) landen en internationale sportbonden vraagt de VN daarom om:

- ontwikkelingslanden te assisteren bij het opbouwen van een sportinfrastructuur en kennis over sport en lichamelijke opvoeding te verspreiden.
- strategische partnerschappen te ontwikkelen met partners in de sport en de private sector.

Activiteiten in Nederland in het kader van het VN jaar van Sport en Lichamelijke opvoeding Ook in Nederland wordt in 2005 door het platform Sport en Ontwikkeling aandacht besteedt aan het VN jaar van de sport. Tijdens de vergadering van het platform in september 2004 is besloten in 2005 alle Nederlandse sport en ontwikkelingssamenwerking activiteiten en de diverse sportontwikkelingsprojecten extra zichtbaar te maken, om het thema onder de aandacht te brengen en te houden. In het kader van het VN jaar heeft NCDO in samenwerking met een twintigtal platformleden en partnerorganisaties, een voorlichtings- en communicatiecampagne

ontwikkeld, getiteld; 'Campagne VN jaar sport en lichamelijke opvoeding wereldwijd' en een site waarop alle initiatieven te vinden zijn.

Ook is er in het kader van het VN jaar van Sport een aantal extra initiatieven ontplooid, bijvoorbeeld door Unicef en NOC*NSF. Zij ontwikkelden samen een educatief activiteitenpakket onder de titel: 'De wereld in een sporttas'. Het pakket is gericht op leerlingen in de hoogste groepen van de basisschool, van 8 t/m 12 jaar. Voor meer informatie over de verschillende activiteiten die georganiseerd zijn in het kader van het VN jaar, kan je kijken op www.vnjaarsport.nl

Subthema 2: De praktijk – voorbeelden van organisaties en projecten

Doelstelling

Het stimuleren van het bewustzijn van de deelnemers over:

- de rol van sport als doel en middel bij ontwikkelingssamenwerking
- hun eigen rol in sportproject (waaronder de rol van man of vrouw zijn)
- de uitdagingen die hier organisatorisch bij komen kijken, zoals duurzaamheid, exitstrategieën enz.

Achtergrondinformatie A

Sport kan binnen ontwikkelingssamenwerking zowel een doel op zich als een middel tot ontwikkeling zijn. Sommige organisaties zien beide rollen van sport. Dit zijn over het algemeen de sportontwikkelingsorganisaties (bijvoorbeeld Score, Right To Play). Ontwikkelingsorganisaties voegen sport en bewegingsactiviteiten toe aan andere ontwikkelingsprojecten.

Dit worden ook wel de 'plus - sport'- projecten genoemd.

Sportorganisaties zien sport over het algemeen als doel op zich waarbij de beoefening van sport voorop staat en maatschappelijke effecten benut worden. Dit zijn de eerder genoemde 'sport - plus'- projecten. (bijvoorbeeld de KNVB).

Dan heb je ook nog de sportprojecten binnen ontwikkelingsorganisaties. Deze organisaties hebben activiteiten die we zowel op 'sport - plus' als op 'plus - sport' kunnen duiden en behoren niet duidelijk in een van de bovenstaande categorieën. Een voorbeeld hiervan is de Stedenband tussen Haarlem en Mutare in Zimbabwe. Sport is een groot onderdeel van de stedenbandrelatie waarbij bijvoorbeeld gezondheidselementen aan bod komen in de vorm van 'peer education' over HIV/Aids. Toch zijn de activiteiten van het sportproject hoofdzakelijk gericht op het scholen van jongeren tot 'sportleader' waarbij ze kennis en vaardigheden over specifieke sporten krijgen aangeleerd. Het doel van het sportproject is tweeledig: enerzijds sport als doel om door sport ontwikkeling en plezier in sport in Mutare te stimuleren. Anderzijds biedt het project ook kansen voor jongeren uit de armste wijken in Mutare op werk en een betere toekomst.

De verschillende organisaties betrokken bij sport en ontwikkelingssamenwerking zijn het er overigens wel over eens dat sport een maatschappelijke bijdrage kan leveren aan ontwikkelings-samenwerking (van Kampen, 2001).

De manier waarop zij hieraan vorm geven loopt nogal uiteen. Zo heeft de KNVB Academie een model gecreëerd voor de ontwikkeling van voetbal in landen die assistentie vragen bij het ontwikkelen van de voetbalsport. Dit model heet het 'Grassroots Football Development Program'. Het model is gebaseerd op een stapsgewijze benadering waarbij het voetbal zelf, als ook de infrastructuur van het voetbal ontwikkeld wordt. De reden voor de ontwikkelingsorganisatie ICCO bijvoorbeeld, om te investeren in het sportproject in Mutare is een ander voorbeeld en uitgangspunt. ICCO stelt zich ten doel om op deze manier een bijdrage

te leveren aan de lokale capaciteitsopbouw waartoe sport een middel is.

De drie soorten organisaties: sport, ontwikkeling en sportontwikkelingsorganisaties ontmoeten elkaar in het eerder genoemde platform voor sport en ontwikkeling dat door het NCDO wordt gecoördineerd. Deze organisatie en hun projecten zijn allemaal terug te vinden op www.sportdevelopment.org. Een praktische database als je gericht informatie zoekt.

Ook heeft de NCDO in samenwerking met twintig internationale partners een internationale 'toolkit' ontwikkeld over sport en ontwikkelingssamenwerking. Deze 'toolkit' werd tijdens de 'Next Step' conferentie die in juni 2005 in Zambia werd gehouden gelanceerd. In deze 'toolkit' vind je allerlei praktische informatie:

- over best 'practices' in sportprojecten
- projectmanagement tips
- literatuurlijst en publicaties van experts
- informatie over de onderwerpen: Sport & HIV/Aids, Sport en Trauma, Sport & gehandicapten, Sport en armoede.

Zeker de moeite waard om een kijkje te nemen.

Ga hiervoor naar www.toolkitsportdevelopment.org

Achtergrondinformatie B: De ontwikkelingscontext

Bij het werken in een ontwikkelingsland zijn een aantal dingen belangrijk. Niet alleen dat je sport gerelateerde kennis hebt en dat je van toegevoegde waarde bent ten opzichte van de lokale expertise, maar vooral dat je wat je weet ook over kan dragen en tot een vruchtbare samenwerking kunt komen. Een van tevoren uitgedacht plan van aanpak is zeker goed om vooraf te maken om zo je opdracht en je doelstelling helder te krijgen. Toch zal altijd blijken dat de lokale omstandigheden uiteindelijk zo anders zijn, dat je ter plaatse opnieuw je plannen tegen het licht zal moeten houden.

Er zijn een paar vragen die je jezelf vooraf moet stellen:

- Wie is de initiatiefnemer van dit project. Is dat een lokale partij of een Nederlandse organisatie?
- Wat is de taak/rolverdeling?
- Wie is er verantwoordelijke voor dit project. Is dit een niet gouvernementele organisatie, een sportorganisatie, een ontwikkelingsorganisatie, de overheid, etc.
- Wie is je leidinggevende in het project? Aan wie leg je dus ook verantwoording af?
- Wie ondersteunt je in het project? Aan wie kan je vragen stellen?
- Vervolgens is het belangrijk om de lokale infrastructuur in kaart te brengen. Het is goed om na te vragen hoe sport georganiseerd is in: de plaats waar je gaat werken / de regio / op nationaal niveau.
- Is er een nationale sportbond, is er een sportfederatie, valt sport misschien onder het ministerie van onderwijs?

Je vraagt dit met als doel de context waarbinnen het project plaatsvindt uit te stippelen. Je komt zo achter de belangrijkste spelers in het veld. De machtsverhoudingen, je zult zien dat er protocollen en procedures zijn en er wetgeving is waar je rekening mee te houden hebt. Je ben natuurlijk niet gekomen om het land te veranderen of om alle spelers in het land te leren kennen, maar kennis van de context waarin je gaat werken helpt je om partner organisaties in

beeld te krijgen en een netwerk te ontwikkelen waar je bij de uitvoering van je project nog veel aan gaat hebben.

Een veel gemaakte vergissing bij (sport)ontwikkelaars is dat zij met veel ambities naar een land afreizen om daar hun bijdrage te leveren aan een (sport)project. Met de beste bedoelingen gebeurt het vaak dat door te starre doelen, de ontwikkelaar zich misplaatst arrogant gedraagt en dwars door de bestaande machtsverhoudingen heen banjert. Hiermee meer onrust dan ontwikkeling creërend.

Het is belangrijk je bewust te zijn van je positie en de opdracht die je hebt meegekregen opnieuw duidelijk door te nemen of evt. ter plaatse te herformuleren met de lokale partij waarmee je gaat werken. Zeker ook bij de ontwikkeling van een nieuw initiatief is het heel belangrijk om gelijk in kaart te brengen wat de lokale behoefte is en welke lokale partijen eigenaar van het project zullen zijn als jij allang weer vertrokken bent. De duurzaamheid van het project waaraan jij gaat werken hangt uiteindelijk af van de mate waarin de lokale partijen zich eigenaar van het project voelen, dit zorgt ervoor dat men zich verantwoordelijk en betrokken bij het project/resultaat voelt. Het is ook altijd goed om een goede relatie te ontwikkelen met de lokale overheid omdat deze uiteindelijk toch vaak een belangrijke rol speelt bij het mogelijk maken van zaken zoals het vrijgeven van velden, het onderhouden van terreinen, gebouwen, etc.

In deze voorgaande punten kun je vier stadia onderscheiden in de uitvoering van je opdracht. Er zijn grofweg 4 stadia die een interculturele samenwerking doorlopen. Bij het volgende subthema wordt hier uitgebreid op ingegaan.

Stadium I	Stadium II	Stadium III	Stadium IV
Opstart fase	Eerste bijeenkomsten	Midden fase	Eind fase
Oriëntatie	Rustige start	Strategische momenten	Afronding
'Start slow, end fast'			

(uit: Canney Davison, C (1996). Leading and facilitating international teams. In: M. Berger (ed.) Cross cultural teambuilding. London: McGraw-Hill.)

Subthema 3: Rol van sportontwikkelingswerker – samenwerking en cultuur

Doelstelling

Meer kennis over projectplanning om een succesvol project neer te zetten en vergroten van bewustzijn over cultuurverschillen.

Stadium I

In het eerste stadium verken je, je opdracht en de omgeving waarin je werkt. Dit doe je deels al, als voorbereiding op je missie, in Nederland. Het andere deel van dit stadium doe je bij aankomst in het ontwikkelingsland. Rust wat uit. Maak kennis met mensen, laat je meenemen naar een aantal locaties.

Stadium II

Het tweede stadium is erg belangrijk. De algemene neiging is om snel met je project van start te willen gaan en lekker te gaan doen wat je, je had voorgenomen. De nieuwe omstandigheden waarin je gaat werken en de cultuurverschillen waarmee je in aanraking komt, zorgen er vaak voor dat je in deze fase een beetje dicht klapt, je onzeker voelt en meer neigt naar zelfstandig werken dan samenwerken. Toch is het voor het uiteindelijke resultaat van je project van cruciaal belang dat je in deze fase tijd neemt. Tijd om een aantal zaken te benoemen en in kaart te brengen. Een aantal vragen hieromtrent noemden we al. Je gaat afspraken maken met de verschillende betrokkenen over je opdracht. Wie begeleidt wie, wie legt aan wie verantwoordelijkheid af, waar heb je rekening mee te houden, wat zijn de verschillende verwachtingen van het doel en het resultaat van het project en jouw opdracht? Het advies is voor deze fase veel tijd te maken. Het lijkt misschien alsof je tijd verliest. Toch zal juist deze tijd zich terug betalen.

Stadium III

In het derde stadium draait je project, ben je volop met je opdracht bezig. Er komen natuurlijk veel uitdagingen op je pad. Sommigen daarvan zullen leiden tot het moeten maken van keuzes. Keuzes over het bijstellen van de doelstelling, het eindresultaat, enz. Bij een goede voorbereiding in stadium twee is het niet lastig dit overleg met de betrokkenen te voeren. Bij een slechte voorbereiding in stadium twee kan of zal nu blijken dat het vreselijk lastig is deze strategische momenten door te komen.

Stadium IV

In het vierde stadium zit het grootste deel van de werkzaamheden erop. Je draagt je activiteiten over. Je zorgt dat de resultaten van je werkzaamheden zichtbaar zijn en presenteert die volgens afspraak aan je counterpart en opdrachtgever. Rond je project zorgvuldig af door tot goede aanbevelingen en een verzorgd eindrapport te komen. Niet alleen omdat je veel hebt geleerd van deze samenwerking maar ook omdat je hiermee je respect voor je counterpart uitdrukt.

Culturele verschillen

Op deze verschillende stadia van interculturele samenwerking zijn een aantal verschillende factoren van invloed. Sommigen hiervan zijn cultureel andere organisatorisch.

Culturele factoren die van invloed zijn op deze fases zijn volgens Canney Davison:

- a. de mate waarin de waarden en normen tussen de betrokken culturen verschillen.
- b. de mate waarin de personen betrokken bij de samenwerking beïnvloed worden door deze waarden en normen.
- c. de mate van taalbeheersing van de gemeenschappelijke taal.
- d. de verschillen in communicatie stijlen.
- e. de verschillende verwachtingen van effectieve samenwerkingsvormen.

“Whether the effect of cultural differences on intercultural cooperation is positive or negative depends on the skills of those involved in the intercultural cooperation. Intercultural skills can be acquired through training, although some people have more capacity to learn it than others”

Geert Hofstede (1995)

Cultuurverschillen:

‘Cultuur’ als begrip heeft vele betekenissen. Afhankelijk van de context waarin we het woord gebruiken verwijzen we naar ‘uitdrukkingen van kunst’, ‘alles gemaakt door de mensheid’ of ‘civilisatie’. Omdat cultuur zo’n breed begrip met vele betekenissen is, moeten we een definitie vaststellen. Dit om te voorkomen dat we meer verwarring dan begrip creëren. Met cultuur bedoelen we ‘de collectieve programmering die de leden van de ene groep van de leden van een andere groep onderscheidt’. Deze definitie komt van Geert Hofstede. Hij noemt cultuur ook wel de ‘software of the mind’. Met andere woorden deze ‘software of the mind’ is de groepsidentiteit zoals een persoonlijkheid de identiteit van een persoon is.

Cultuur als ‘software of the mind’ valt uiteen in verschillende dimensies. Meer dan we kunnen beschrijven. Een opvallende dimensie van cultuur is bijvoorbeeld de verhouding tussen het individu en de groep. Waar ligt het accent van een cultuur van een groep mensen? Staat het individu of juist op het collectief centraal? Gaat het eigen belang voor dat van de groep of juist andersom? Elke cultuur heeft een antwoord op deze vraag gevonden. Dit maakt het mogelijk om culturen onderling te vergelijken op deze dimensie.

Hofstede komt tot vijf verschillende culturele dimensies:

(Naast het model van Hofstede bestaan er meerdere modellen bijvoorbeeld van Dr. David Pinto: Interculturele Communicatie.)

1. Individualisme versus collectivisme
De verhouding tussen individu en groep
2. Kleine machtsafstand versus grote machtsafstand
Maatschappelijke ongelijkheid, de manier waarop mensen met gezag / macht omgaan.

3. Zwakke onzekerheidsvermijding versus sterke onzekerheidsvermijding.
Hoe gaan mensen om met onzekerheid en risico's? Hoe willen ze emoties en agressie beheersen?
4. Masculiniteit versus femininiteit
De gewenste rolverdeling tussen mannen en vrouwen. De maatschappelijke gevolgen van jongen of meisje zijn.
5. Lange termijngerichtheid versus korte termijngerichtheid
Zijn doelen gericht op korte of lange termijn. De gerichtheid op verleden, heden en toekomst.

Schematisch kunnen we het volgend overzicht maken:

Culturen zijn niet statisch. Interacties tussen mensen, tussen groepen, tussen culturen maken dat waarden en normen bijgesteld worden. Culturen zijn dynamisch en veranderen door de tijd, mede door het contact met andere culturen, waarden en groepen.

Contact met mensen met een andere culturele achtergrond leidt dan ook vaak tot misverstanden, verwarrende gevoelens, soms ontgoocheling, soms irritatie of zelfs afkeuring. We vinden onze eigen waarden en normen meestal beter of superieur aan die van anderen. Dit is ons referentiekader waartegen we alles afzetten.

Maar cultuurverschillen zijn voor sommigen juist aantrekkelijk en prikkelend. Toch is vaak de eerste reactie als je omgaat met iemand met een andere culturele achtergrond dat er onbegrip ontstaat. Of zoals Brislin (1994) zegt:

'When people's sense of rightness is challenged, the reaction is not merely intellectual. People do not respond by saying; 'Isn't it interesting that what I thought was correct is considered incorrect in another culture?'

Brislin (1994)

Ontmoetingen tussen culturen

Moser schetst in het 'Holland Handbook' van (2000) een aantal mogelijke fases die je doorloopt als je in een andere cultuur gaat werken:

- Tourist phase
- I-hate-this-country-phase
- Culture Shock
- Acceptance and Adjustment

Een andere indeling die hierop lijkt is: (Bron: Hofstede 1991, Allemaal Andersdankenden)

- Fase 1 Euforie met vooral positieve gevoelens
- Fase 2 Cultuurschok met toenemende negatieve gevoelens
- Fase 3 Acculturatie met toenemende positieve gevoelens
- Fase 4 Evenwicht vinden van balans